

Center za
izobraževanje in
kulturo Trebnje

UTŽNOVIČNIK

Trebnje

17 / 5-2023

Poštnina
plačana pri
pošti 8210
Trebnje

VSEBINA

- 2 NAUČILI SMO SE
- 7 PRISPEVKI
ČLANOV UTŽO
- 17 POTEPALI SMO SE -
POPOTNA MALHA
- 21 MIGAJTE Z NAMI,
PREDAVANJE
- 22 GALERIJA TREBNJE
PREDSTAVLJA
- 23 REBUS
- 23 NAPOVEDUJEMO
- 23 UTŽfOn

*KO PRIDE POMLAD,
JE EDINI PROBLEM,
KJE BITI NAJSREČNEJŠI.*

Ernest Hemingway

Znova polne učilnice in sproščeno druženje

Šolsko leto se počasi izteka. Če smo na začetku s strahom pričakovali jesenske in zimske mesece, se lahko sedaj, v polnem pomladnem razcvetu in pričakovanju poletja oddahnemo, saj je potekalo, kot je običajnemu šolskemu letu primerno..

Učilnice so se polnile, delavnice so potekale v živo, učenje na daljavo se je umikalo druženju med šolskimi klopmi. Študentje so bili še bolj vedoželjni, željni novih znanj, spoznanj in veščin. Kako prijetno je bilo, ko smo po končanem delu v razredu skupaj odšli na kavico. Brez zadržkov smo sedli za eno mizo ali celo združili dve, tri, da smo se lažje pogovarjali, se brez skrbi objeli in rokovali.

Trditev, da nas še tako težka situacija pozitivne izkušnje nauči, resnično drži. Zdaj se znamo veseliti bližine ljudi. Vemo, kaj nam pomenijo družina, prijatelji. Odgovorno poskrbimo, da koga ne okužimo. Z dotiki in objemi srečo delimo, se smejimo.

Zapustili bomo šolske klopi, raziskovali bomo bližnje in daljne dežele ter spoznavali tamkajšnje ljudi. Jeseni pa se spet na UTŽO-ju dobimo, da svoje znanje utrdimo in nadgradimo.

Želim vam vesele, srečne, vznemirljive in nepozabne dni!

Članica UO UTŽO Trebnje Marija Šušteršič

UTŽnOvičnik

Izdajatelj: Center za izobraževanje in kulturo Trebnje / Zanj: Patricija Pavlič / Uredniški odbor: Tanja Vrčkovnik Kravcar, Vesna Breznikar, Stanka Jurak, Silva Mežnar / Urednica: Patricija Pavlič / Jezikovni pregled: Bojana Lekše / Fotografije: Arhiv UTŽO Trebnje, CIK Trebnje in osebni arhiv avtorjev prispevkov / Oblikovanje in prelom: Meta Gabrijel / Tisk: PARTNER GRAF zelena tiskarna d.o.o. / Naklada: 300 izvodov

Center za izobraževanje in kulturo Trebnje / Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje, Slovenija /

T: 00386 (0)7 34 82 100 / E: info@ciktrebnje.si, utzo@ciktrebnje.si, www.ciktrebnje.si

Copyright by Center za izobraževanje in kulturo Trebnje, maj 2023. Vse pravice pridržane. Tiskano v Sloveniji.

Delovanje UTŽO Trebnje omogočajo: CIK Trebnje, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Občina Mirna, Občina Mokronog - Trebelno, Občina Šentrupert, Občina Trebnje.

OBČINA
MIRNA

OBČINA
MOKRONOG-TREBELNO

OBČINA
ŠENTRUPERT

OBČINA
TREBNJE

ŽENSKA MOČ

(7. 3. 2023)

Luka Bregar

»Najpomembnejše v življenju je spoštovanje!«, je v pogovoru tik pred mednarodnim dnevom žensk, 7. marca, poudarila izjemna dramska igralka in TV-voditeljica Zvezdana Mlakar. Iskreno – povsem v duhu z Zvezdano, ki smo jo spoznali prek malih ekranov – je z nami obnovila številne zgodbe iz zasebnega in igralskega življenja, s katerimi je obogatila knjigo *Pogovori, ki so mi spremenili življenje*.

Med drugim je nanizala iskrene misli o brezpogojni ljubezni in izpostavila, da to ne pomeni le razdajanja, spregovorila o občutkih sramu in nujnosti potrditve, tudi iz izkušnje samohranilstva in TV-kariere, ter o zmotah pri vzgoji in zdajšnjem odnosu med spoloma (ob spoznanjih glede narcisov in mejnih osebnostnih motnjah). Poudarila je, da se je o medsebojnem spoštovanju treba dogovoriti, in predvsem čutiti oziroma slediti lastni čustveni inteligenci.

»Povsem preprosto je. Ne stori drugemu, česar ne želiš, da drugi stori tebi«, je med drugim dodala Zvezdana, ki nam je še zaupala, da zdaj – tako, kot je veljalo pri seznamu gostov za njeno TV-oddajo – sama izbira, komu bo namenila svoj čas. Del tega je še vedno rezerviran za gledališče. Prav v času pogovora se je pripravljala na premiero nove predstave v ljubljanski Drami.

Zato smo počaščeni, da si je izbrala našo družbo. Zelo se je razveselila limonovca, ki smo ji ga podarili ob pogovoru. Ob tem, da prisega na vitamin C, so limone tudi simbol številnih kislih stvari, ki jih je izkusila, in iz katerih zdaj črpa življenjsko energijo. Kot pravi, nič več ne sega po limonah, ampak si iz njih pripravlja limonado.

KAKO PRIDELAMO SEMENA?

(14. 3. 2023)

Miša Pušenjak

V zadnjih letih je vedno več govora o samooskrbi, saj je vsaj prvi val novega korona virusa pokazal na številne šibke točke naše pridelave hrane. Tudi o samooskrbi s semenom se vedno več govori. Mnogi so spoznali, da je doma pridelano seme, če je seveda pridelano pravilno, bolj kaljivo, vrtnine iz njega pa okusnejše.

Nekoč in nekaj posebne besede o tem niso bile potrebne, saj so znanje o pridelovanju semena hčerke dobile od svojih mater. Potem pa se je na policah trgovin pojavilo seme, ki je bilo, roko na srce, sprva zelo kvalitetno. Tudi sortni izbor in sama kvaliteta sort sta bila pogosto boljša kakor domače seme. Ker je počasi pričelo primanjkovati časa za delo na vrtovih, je bilo lažje iti po seme v trgovine. Danes pa je kvaliteta kupljenega semena vse bolj vprašljiva, prav tako smo ugotovili, da so naše stare, domače sorte okusnejše od tujih. Zato bi spet želeli pridelovati seme doma.

Znanje pa se je med tem dodobra izgubilo. Prav tako naj na prvem mestu povem, da je pridelava semena pogosto težko združljiva z uporabo vrtnin za prehrano. A če ne upoštevamo osnovnih naravnih zakonitosti, seme, v katerega vložimo veliko truda, ne bo kvalitetno, ne boste zadovoljni niti s kaljivostjo niti s samimi vrtninami, ki bodo zrasle iz njega. Seveda pa je pridelovanje semena še veliko več, saj ima vsaka rastlina svoje posebne zahteve.

foto: arhiv CIK Trebnje

ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG ZA OHRANJANJE IN KREPITEV ZDRAVJA

(21. 3. 2023)

Liljana Omerzu

S poznavanjem temeljnih postopkov oživljanja (TPO) in usposobljenostjo prisotnih za uporabo aparata AED se poveča možnost preživetja ljudi s srčnim zastojem. Člani UTŽO-ja ste se dobro spoznali s postopki na dveh osnovnih usposabljanjih, ki sta bili organizirani v oktobru 2022 in marcu 2023.

Da pa bi se čim manjkrat znašli v situaciji, ko potrebujemo pomoč, je pomembno zavedanje, da lahko k temu pripomoremo največ sami.

Redna telesna vadba, hoja in kolesarjenje je v kombinaciji z zdravo prehrano in nasploh z zdravim življenjskim slogom glavni dejavnik, ki zmanjšuje tveganja za vse vrste bolezni.

Z redno vadbo poskrbimo, da tudi v kasnejših letih obdržimo ravnotežje, moč in svobodo gibanja.

Navajeni smo, da gremo povsod z avtomobilom in pozabljamo, da so razdalje do 2 km primerne za hojo, kar nekaj kilometrov pa lahko prevozimo s kolesom. Če nimamo svojega kolesa, si lahko kolo izposodimo. V Trebnjem so na voljo štiri postajališča, kjer si lahko enostavno izposodimo tako navadna kot električna kolesa (informacije glede izposoje koles najdete na spletni strani Občine Trebnje: <https://www.trebnje.si/236/gonm>).

Ne pozabimo pa tudi, da z zdravim načinom življenja prispevamo k varovanju našega okolja in tudi k okoljski trajnosti za nas in naše potomce..

foto: arhiv CIK Trebnje

PO POTEH KRALJEVEGA LJUDSTVA – PERU IN BOLIVIJA

(4. 4. 2023)

Mariza Viragh

Potovanje v Peru in skok v sosednjo Bolivijo do najvišje ležeče prestolnice na svetu je bilo zame posebno potovanje, ki mi je pustilo nepozabne spomine in globoka doživetja. To je dežela, ki je izredno vpeta v preteklost, to je dežela mnogih skrivnosti in nepojmljive kulture, skratka, edinstvene inkovske dediščine.

Pri odkrivanju nas je pot vodila od glavnega mesta Lime, ki leži ob obali Pacifiškega oceana, prek puste pokrajine do kraja, kjer ležijo puščavski grobovi in imajo edinstven sistem namakalne in pitne vode, ter do skrivnostnih inkovskih linij v Naschi.

Sredi rodovitne oaze stoji drugo največje perujsko mesto Arequipa in zame morda najlepše mesto v državi. Ponaša se z belimi stavbami, v starem mestnem jedru smo občudovali kolonialno arhitekturo, se sprehodili po samostanskem kompleksu Santa Katalina in obiskali muzej ter tržnico. Nato nas je pot usmerjala v andsko pogorje, mimo pašnikov in divje narave, kjer

se pasejo lame, alpake in vikunje. Prek visoke planote Altiplano pridemo do mesteca Puno, ki ga domačini imenujejo »mesto bogov«. Mesto leži ob najvišje ležečem jezeru na svetu Titikaka in naslednji dan smo si privoščili izlet na plavajoče otoke Uros.

Dežela je prepletena z megalitsko arhitekturo, mističnimi templji, strmimi kamnitimi terasami in še bi lahko naštevala. Naj na koncu omenim še mesto Cusco, ki je bilo kulturno in zgodovinsko srce inkovskega imperija, in ki v prevodu svojega imena pomeni »popok sveta«. Vrhunec potovanja pa je bilo odkrivanje in raziskovanje Machu Picchua »izgubljenega mesta Inkov«. Machu Picchu je eden tistih redkih s pokojnostjo prežetih zgodovinskih krajev, ki sta mu ogenj in uničenje prizanesla. Edinstven je tudi zaradi svoje lege med meglenimi vrhovi Andov. To, kar sem videla, me je prevzelo in name naredilo izjemen vtis – to je brezmejna zapuščina kraljevega ljudstva.

NABIRANJE ZDRAVILNIH RASTLIN IN PRIPRAVA ČAJNIH MEŠANIC

(11. 4. 2023)

Jožica Bajc Pivec

Uporaba rastlin je stara kot človeštvo. Sprva jih je človek nabiral in uporabljal takšne, kakršne je pač našel v naravi. Z razvojem v mnogih tisočletjih se je hkrati s spreminjanjem človeka tudi rastlinstvo razvijalo v mnoge požlahtnjene vrste. Z razvojem so se razvijale človeške izkušnje pri ločevanju rastlin na koristne, strupene, neužitne in neuporabne.

Zdravilne rastline, kot že samo ime pove, potrebujemo za pripravo zdravil doma, v lekarnah, farmacevtski industriji in drugih sorodnih industrijah, ki uporabljajo dišavnice in aromatične rastline. Kljub naglemu in velikemu razvoju farmacevtske industrije se uporaba naravnih zdravilnih rastlin ni zanemarljiva.

Pomembna je pravilna priprava in uporaba zdravilnih rastlin, da si ne naredimo več škode kot koristi. Že pri nabiranju moramo biti pozorni na to, da poiščemo čista rastišča, zdrave rastline in pravi čas za nabiranje. Ob tem ne smemo pozabiti, da pustimo dovolj rastlin za naslednje nabiralce in za obstanek ter razvoj rastline. Ko se odpravimo nabirat zdravilne rastline, moramo vedeti, katere dele rastline bomo nabrali in kako jih bomo nato uporabili. Posamezne dele rastlin nabiramo v njihovi optimalni razvojni fazi – korenine v mirovanju, liste pred cvetenjem, cvetove glede na ritem cvetenja.

Zelišča vedno nabiramo v zračne košare, doma jih čimprej uporabimo, damo sušit ali predelamo v pripravke. Da bodo zdravilne snovi čim dlje ostale v zeliščih, jih dobro posušena shranimo v tesno zaprte steklene kozarce na temnem mestu. Iz zelišč lahko pripravimo različne pripravke, ki pomagajo pri ohranjanju in krepitvi zdravja: posamezne čaje in čajne mešanice, oljne izvlečke, tinkture, mazila, zelišča v prahu, namakamo jih v kis, destiliramo itd.

Čajne mešanice si lahko pripravimo za vsak dan, npr. iz melise, ranjaka, dobre misli, rmana in ščepca bezga, ali pa ob posameznih težavah. Tako pri kašlju pripravimo lučnikov čaj, pri prehladu in vročini pa bezgov. Pri sestavi čajnih mešanic uporabimo tri do pet zelišč. Kadar sestavljamo čaj za določeno težavo, vzamemo tri rastline, ki pomagajo pri zmanjševanju težav, in eno do dve za popravek okusa. Brez strahu lahko vsakemu čaju dodamo meliso, ranjak in citronko ter tako dobimo prijetnejši napitek.

Čaje za zmanjševanje zdravstvenih težav vedno pijemo v tritedenskih kurah, nato naredimo en teden pavze. Po potrebi nadaljujemo, s tem da je dobro zamenjati eno do dve zelišči z enako učinkujočima zeliščema. Tudi pri pripravi čajne mešanice za vsak dan je priporočljivo, da vsake tri tedne nekoliko spremenimo njeno sestavo.

V mnogih primerih je naravno zdravilo vsaj toliko cenjeno kot sintetično. Vendar uporaba zdravilnih rastlin ne more nadomestiti uporabe zdravil v primerih resnih, dolgotrajnih in hudih obolenj, zato je vedno potreben posvet z zdravnikom.

Zdravilne rastline koristijo celotni družini in tudi domačim ljubljencem. Za zmanjševanje njihovih težav pripravljamo zanje blage pripravke, primerne njihovi velikosti.

EKSKURZIJE KROŽKA ZGODOVINA UMETNOSTI SKOZI ČAS

(Zgodovina umetnosti skozi čas)

Ana Murn

Letošnje študijsko leto krožka Zgodovina umetnosti skozi čas je bilo za člane in ljubitelje umetnosti zelo zanimivo. Že na začetku leta smo se odločili, da bomo umetnost spoznavali na različne načine.

Prisluhnili smo zanimivim predavanjem (Helena Fornazarič, Deja Bečaj in Andrejka Vabič Nose), se udeležili dveh otvoritev razstav (Robert Hlavaty, Miroslav Bone in Brano Mandić) in vodenih ogledov po obeh razstavah, bili na pogovorih z dvema slikarjema (Anja Jerčič Jakob, Andrej Brumen Čop) in kiparjem (Marijan Mirt), se odpravili na več načrtovanih ekskurzij (Slovenj Gradec, Maribor, Kostanjevica na Krki) in si nenačrtovano ogledali še razstavo impresionista Mateja Strnena (Ljubljana).

Ker je bilo dogodkov veliko, smo se odločili, da v tem prispevku podrobneje predstavimo zadnji dve ekskurziji. Prva ekskurzija nas je v decembru popeljala v Slovenj Gradec (o njej smo že pisali v UTŽO Novičniku), drugi dve pa smo izvedli v januarju (Maribor) in marcu (Kostanjevica na Krki).

EKSKURZIJA V MARIBOR

V Mariboru smo si najprej z vodičem ogledali najpomembnejše arhitekturne zgradbe v mestu in znamenite kipe. Ogled smo pričeli pri mogočni frančiškanski cerkvi in se kmalu znašli na Trgu svobode, ki so ga zasnovali tako kot frančiškansko cerkev v 19. stoletju. Leta 1975 so na trg postavili Spomenik osvoboditve, izdelal ga je Slavko Tihec, v njem so vdolbeni razglasi o streljanju talcev in upornikov, ki so bili med drugo svetovno vojno obsojeni na smrt, ter pismo na smrt obsojenega talca.

Na severovzhodnem robu starega mestnega jedra stoji mariborski grad, ki je najlepša in največja stavba v mestu. Nasproti Trga svobode se nahaja Grajski trg, ki je bil nekoč glavni ponos Maribora. Na trgu stoji spomenik, posvečen sv. Florijanu, varuhu pred požari in naravni-

Foto: A. Murn: Voden ogled mesta in Spomenik osvoboditve

mi nesrečami, obkrožen pa je z večjim številom lepih starih vil. V eni izmed stranskih ulic se nahaja Vetrinjski dvor, ki spada med najpomembnejše meščanske hiše v Mariboru. Prehodili smo nekaj ulic in prišli na Slomškov trg, ki so ga leta 1859 poimenovali Stolni trg, saj je tega leta škof Slomšek prenesel sedež Lavantinske škofije iz Št. Andraža na Koroškem v Maribor.

V spomin na škofa Slomška so trg leta 1919 preimenovali v Slomškov trg. Ob robu parka so postavili Slomškov spomenik, delo kiparja Martina Dreva. V parku vzbudi pozornost še bazenček z otroško plastiko, delo kiparja Gabrijela Kolbiča. Ovalno privzdignjeno ploščad s kamnitimi stebrički in piramidalnimi hrasti je leta 1938 zasnoval arhitekt Jože Plečnik. Na sredini Slomškovega trga stoji stolna cerkev, ki je bila zgrajena v prvi polovici 12. stoletja kot triladijska bazilika v slogu romanike. Cerkveno jedro je romansko, sledile so dozidave in pre-

zidave v gotiki, baroku in arhitekturi 20. stoletja. Stolnica je 20. stoletje dočakala kot neogotska cerkev. V eni izmed stranskih kapel je grob škofa Slomška z oltarjem in lepimi vitraži, ki prikazujejo škofovo življenje.

Iz Slomškovega smo prišli na dva velika trga: na Rotovski in Glavni trg. Glavni trg je osrednji mariborski trg. Prvič se omenja leta 1315, na njem se je vse od srednjega pa do prve polovice 20. stoletja odvijala živahna trgovska dejavnost. Na sredini trga stoji Marijino (kužno) znamenje, postavljeno leta 1743 na mestu starejšega iz leta 1681. Izdelal ga je Jožef Straub po naročilu mariborskih meščanov v zahvalo za prenehanje kuge v mestu. Spomenik je eno njegovih najboljših del, obenem pa sodi med vrhunska dela slovenskega baroka. Sledil je še ogled Lenta, pristanišča za splave, na katerem je letno pristajalo do 1100 rečnih splavov. V tem delu mesta stoji pomembna vodna utrdba iz 16. stoletja ter daleč naokoli znana 400 let stara vinska trta, ki je najstarejša na svetu.

Sledil je obisk Umetnostne galerije Maribor in Pokrajinskega muzeja. V Umetnostni galeriji smo si pod vodstvom ogledali dve razstavi. Prva je bila poimenovana Fredy Koschitz in družinske vezi. Slikarka Fredy Koschitz (roj. Malec, 1914–2001) je v Mariboru žive-la in ustvarjala med letoma 1941 in 1945. V majhnem razstavnem prostoru je bilo predstavljenih pet njenih slik ter kipi njenih sorodnic: njene tete in prve šolane slovenske kiparke Elza Obereigner, sestrične Elizabete Charlotte Obereigner, poročene Hribar, ter hčerke Karin Woschitz. Druga razstava je bila namenjena delu mariborskega arhitekta Aleksandra Deva, ki je diplomiral pri profesorju Plečniku. Od začetka tridesetih let 20. stoletja je delal v Mariboru, njegovo najpomembnejše delo je Hutterjev blok, projektiral pa je tudi stanovanjsko naselje ob elektrarni Vuhred, planinske kočice na Pohorju in druge stavbe.

Sledil je obisk Umetnostne galerije Maribor in Pokrajinskega muzeja. V Umetnostni galeriji smo si pod vodstvom ogledali dve razstavi. Prva je bila poimenovana Fredy Koschitz in družinske vezi. Slikarka Fredy Koschitz (roj. Malec, 1914–2001) je v Mariboru žive-la in ustvarjala med letoma 1941 in 1945. V majhnem razstavnem prostoru je bilo predstavljenih pet njenih slik ter kipi njenih sorodnic: njene tete in prve šolane slovenske kiparke Elze Obereigner, sestrične Elizabete Charlotte Obereigner, poročene Hribar, ter hčerke Karin Woschitz. Druga razstava je bila namenjena delu mariborskega arhitekta Aleksandra Deva, ki je diplomiral pri profesorju Plečniku. Od začetka tridesetih let 20. stoletja je delal v Mariboru, njegovo najpomembnejše delo je Hutterjev blok, projektiral pa je tudi stanovanj-

Foto: A. Murn: Udeleženci ekskurzije pred staro trto na Lentu in freska Mateja Strnena v Pokrajinskem muzeju

sko naselje ob elektrarni Vuhred, planinske kočice na Pohorju in druge stavbe.

Sledil je še ogled dela razstavnih eksponatov Pokrajinskega muzeja Maribor. Začetki muzeja segajo v leto 1896, v prostore gradu pa se je naselil leta 1938. Že v sprejemnem prostoru so ohranjene freske Mateja Ster-nena iz leta 1940, ki jih je naslikal za restavracijo Grajska klet. Rekonstruiran je tudi košček prve muzejske razstave iz leta 1903. V muzejskih zbirkah pa je zbrana dediščina, ki prikazuje kulturnozgodovinsko identiteto prostora in posameznika.

Arheološka razstava zajema okrog tisoč izbranih predmetov iz različnih materialov in priča o gostoti poselitve in bivanjski kulturi, načinu življenja in pokopnih običajih, materialni in duhovni kulturi ter socialnih in ekonomskih razmerah v času od mlajše kamene dobe do zgodnjega srednjega veka. Sledi razstava, ki zajema obdobje od srednjega veka do začetka 18. stoletja. Posebna razstava je namenjena lekarniški dejavnosti in prikazuje rekonstrukcijo historične lekarne s konca 19. stoletja.

Te razstavne postavitve napolnjujejo različne zbirke: arheološke, etnološke, zbirke orožja, pečnic, razglednic, numizmatike, praporov, fotografij, pohištva, nadalje zbirke likovne umetnosti, različnih obrti, ur, svetil, glasbil, uniform, liturgičnega tekstila in tekstila različnih namembnosti. Zaradi pomanjkanja časa smo si ogledali le arheološke zbirke, zbirko orožja, uniform, pa tudi zbirko likovnih umetnosti, ki jo sestavljajo kiperska in slikarska dela ter grafike iz obdobja od 14. do 20. stoletja.

Na koncu smo si v gradu ogledali še viteško dvorano in znamenito stopnišče. Strop viteške dvorane je bil okoli leta 1680 okrašen z mavčno štukaturo in poslikan z alegorijami štirih letnih časov, rimskima bogovoma Jupitrom in Marsom, prizori Odisejeve vrnitve na Itako ter z dvema vojnima prizoroma bitk s Turki. Na mestu starega stopnišnega stolpiča so lastniki gradu dogradili novo stavbo kot slavnostni dostop do viteške dvorane. Zunanjščina je živahno razgibana in okrašena z rokokojsko ornamentiko, notranjost pa je opremljena s kamnito ograjo, ki jo krasijo kamniti kipi, ohranjene pa so tudi železne svetilke v obliki tulipana in sončnice.

EKSKURZIJA V KOSTANJEVICO NA KRKI

Čprav je Kostanjevica majhno mesto, je dovolj zanimivo za voden ogled po njem. Glavna dostopa v mesto sta prek dveh mostov na južni in severni strani, le da sta bila nekdanj mosta dvizna. Kostanjevica je bila vseskozi edino mesto na Slovenskem, ki ni bilo obdano z obzidjem in se je glede svoje obrambe moralo zanašati le na lego na otoku. Osnovna urbanistična ureditev obsega dve vzporedni ulici. Pot nas je najprej peljala po Oražnovi ulici, kjer smo si ogledali Oražnovo rojstno hišo. Ivan Oražen (1869–1921) je zelo veliko prispeval k razvoju medicine na Slovenskem.

Foto: A. Murn: Udeleženci ekskurzije in Gorjupova poslikava cerkve sv. Nikolaja

Sledil je ogled stare cerkve sv. Nikolaja. Leto njene zgraditve ni znano, omenjena je bila že leta 1581, dvakrat je pogorela, a bila obakrat obnovljena. Gotski prezbitერიj je leta 1931 poslikal domačin Jože Gorjup (1907–1932), ki je ustvaril eno najbolj uspešnih cerkvenih poslikav na Slovenskem v 20. stoletju. Pot nas je peljala do malega placa, kjer stoji kip Dušana Tršarja. V bližini se nahaja staro in propadajoče veliko poslopje ministerialnega dvorca, njegovi začetki segajo v 16. stoletje. To je najpomembnejša posvetna stavba v mestu. V stranskem delu tega poslopja je bil leta 1958 urejen Lamutov likovni salon. Ulica se zaključuje z osrednjo Jakobovo cerkvijo, ki se prvič omenja že leta 1220. Glavni vhod v cerkev krasí bogat romanski portal lombardskega tipa.

Vračali smo se po drugi ulici, Ulici talcev, kjer stoji več lepih starih vil, ki so pričale o bogastvu mesta. Nekatere so lepo obnovljene, med njimi tudi Gorjupova rojstna hiša. Po uri in pol spoznavanja z mestom smo se znašli pred vstopom v Gorjupovo galerijo. Sprejela nas je kustosinja, ki nas je popeljala po razstavnih prostorih in nam obrazložila tudi zgodovino kulturne in galerijske dejavnosti v mestu.

Začetki galerijske dejavnosti v Kostanjevici na Krki segajo v leto 1956, ko je bila v prostorih kostanjeviške osnovne šole na pobudo takratnega ravnatelja Lada Smrekarja ustanovljena Gorjupova galerija. Delovanje galerije je leta 1974 prišlo pod okrilje novoustanovljene Galerije Božidarja Jakca. Na stalni razstavi je predstavljen izbor plastik, slik, risb in grafik iz obsežne mednarodne zbirke likovnih del 20. stoletja. Večina likovnih del v zbirki je pridobljenih z donacijami posameznih umetnikov.

Sledil je še ogled razstav osrednje Galerije Božidarja Jakca. Od leta 1974 se nahaja v prostorih nekdanjega cistercijanskega samostana, ki je deloval do leta 1786, ko ga je cesar Jožef II. razpusil. Skozi celotno 19. stoletje sledimo postopnemu propadanju kompleksa, njegova sistematična in celovita prenova je nato stekla v petdesetih letih 20. stoletja. Najstarejše jedro predstavlja Marijina cerkev, ki jo uvrščajo med najlepše primere zgodnjegot-ske (kasneje barokizirane) arhitekture na Slovenskem. Samostan je bil v obdobju renesanse in baroka večkrat prezidan, današnja podoba z enim največjih arkadnih dvorišč v srednji Evropi pa je dobil v prvi polovici 18. stoletja.

Okoli mogočne in lepe zgradbe se razprostira vrt, v katerem so razstavljeni skulpture Forma Vive. Slovenska kiparja Janez Lenassi in Jakob Savinšek sta bila leta 1961 pobudnika organizacije prve Forma Vive v Sloveniji. Več kot sto skulptur, razstavljenih na prostem, je nastalo v letih 1961–1988 ter bienalno od leta 1998 dalje. Udele-

Foto: A. Murn: Vhod v Jakopičevo galerijo in kip Matije Gubca, delo Toneta Kralja

ženci Forma Vive so prihajali z vsega sveta. Skulpture so ustvarjene izključno iz hrastovega lesa, ki je tipičen osnovni material za to geografsko območje.

Sledil je ogled razstave slovenskega slikarja, grafika in kiparja Toneta Kralja (1900–1975), ki je v galeriji kot stalna razstava odprta od leta 1974, in obsega okrog sto del tega velikega slovenskega umetnika. Po številu eksponatov je še bogatejša zbirka njegovega starejšega brata Franceta (1895–1960), ki je bil tudi slikar, kipar, grafik, ilustrator in pedagog. V letih 1920–1923 je bil sinonim ekspresionizma na Slovenskem v vseh likovnih zvrsteh.

Voden ogled je zajemal še Pletersko zbirko, kjer so razstavljeni slikarska dela evropskih slikarjev od 17. do 19. stoletja, in so last bližnje Kartuzije Pletertje. Strokovnjaki slike pripisujejo flamskim, francoskim, italijanskim in nemškim slikarjem. Voden ogled nas je vodil še po zbirki, v kateri je bil prikazan veliki slovensko-hrvaški punt. Razstavni eksponati so izhajali iz Slovenije in Hrvaške, med njimi je bil tudi Volaričev Matija Gubec iz Galerije likovnih samorastnikov Trebnje. Na razpolago smo imeli še uro za samostojne ogledne, ki pa smo jo dobro izkoristili in se razkropili po razstavnih prostorih.

V KORAK Z DIGITALNO DOBO

(Digitalne veščine Mirna)

Milojka Vitez

Znanje je zaklad, ki venomer spremlja svojega lastnika.

Kitajski pregovor

Precej je treba vedeti, preden opaziš, kako malo veš.

Karl Heinrich Waggenerl

To, kar vemo, je kapljica; to, česar ne vemo, je morje.

Isaac Newton

Vse tri misli še kako držijo. Ker se tega zavedamo, smo se prijavili na tečaj digitalnih veščin. Na OŠ Mirna so nam januarja prijazno odstopili prostor v računalniški učilnici, Jan Florjančič pa se je spoprijel s težko nalogo, kako odgovoriti na naša nešteta vprašanja. Začeli smo z osnovami ravnanja z računalniki, sledilo je brskanje, iskanje ter vrednotenje podatkov in informacij, spletni bonton, predstavitev digitalnega podpisa. Ker smo ugotovili, da to še kar obvladamo, smo se dogovorili, da naslednje ure posvetimo uporabi mobilnih telefonov.

V Trgovini Play smo na veliko kot kakšni bogataši »kupovali« aplikacije: Easy Park, Stocard, Čitalnik QR kod, namestili Viber, zemljevide idr. Dotaknili smo se družbenih omrežij (Facebook, Instagram, Twitter, TikTok), glasovnega prevajalnika, spletnih prevar in pasti.

Skratka, dodali smo še eno kapljico znanja v morje neznanja.

Olga Škarja

Digitalne veščine se tako dobro sliši, da sem morala preveriti, kako to izgleda v praksi. Priznam, da začetek ni bil obetaven – občutek sem imela, da nismo ravno vedeli, kaj bi počeli drug z drugim. V naslednjih urah pa se je začelo in imeli smo polno vprašanj, na katera je naš predavatelj Jan z veliko potrpežljivosti, dobre volje in strokovnosti prijazno odgovarjal in nam približal nekatera popolnoma neznana področja interneta in uporabe pametnega telefona.

Ure so minevale, ne da bi se tega sploh zavedali, pridobivali smo nova znanja, delili tista, ki jih že imamo, skratka, zabavali smo se. Kar hudo nam je, da so se naša srečanja iztekla. Obogateni z novimi uporabnimi znanji upamo, da se bomo na podobnih srečanjih še videvali. Saj se bomo morali, ker je napredek na tem področju izredno hiter. Če tega ne bomo spremljali, bomo izločeni iz družbenega dogajanja, česar pa si zaenkrat še ne želimo.

Hvala lepa vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri izvedbi teh zanimivih in prijetnih srečanj.

Dragica Hazdovac

Zelo smo bili veseli novice, da se bomo lahko udeležili izobraževanja o digitalnih veščinah v svojem domačem kraju v Mirni. Zbralo se nas je devet. Predavatelj ni vedel, kakšno skupino bo dobil – začetnike ali slušatelje, ki določene vsebine že obvladamo. Seznanil nas je z osnovami in načrtovano vsebino. Posvaril nas je pred nevarnostmi v svetu sodobnih tehnologij in kako varno in kritično pristopamo k uporabi. O nekaterih vsebinah nam je posredoval spletne naslove, kjer se lahko še dodatno izobrazimo.

Vsi smo že imeli določena predznanja. Predavatelj se nam je s svojim fleksibilnim pristopom prilagodil in upošteval naše želje in potrebe. S svojim umirjenim in potrpežljivim načinom posredovanja znanja je ustvaril prijetno vzdušje. Izvedeli smo veliko koristnih informacij in nekatere tudi preizkusili.

Hvaležni smo, da nam je bila omogočena nadgradnja znanja o digitalnih veščinah, ki je skoraj nujno v današnjem svetu in nam v tretjem življenjskem obdobju omogoča večjo samostojnost.

foto: arhiv krožka

V MOKRONOGU SMO SE DIGITALNO IZOBRAŽEVALI

(Digitalne veščine Mokronog)

Milica Korošec

UTŽO Trebnje je v decembru razpisal tečaj Digitalne veščine v Mokronogu. Zbralo se je 10 interesentov. Redno se nas je tečaja udeleževalo osem članov, ki želimo svoja znanja o računalniku in pametnem telefonu še izboljšati. Ob prijavi se žal ni preverilo predznanja, zato smo prišli na tečaj udeleženci z različnimi predznanji, kar je predavateljici predstavljalo velik izziv pri delu.

Predavateljica nam je na začetku predstavila zanimiv načrt, kaj vse bomo spoznali in se naučili. Spoznali smo portal zVEM, ki ponuja varen dostop do storitev eZdravja (eRecept, eNaročanje, centralni

register podatkov o pacientu ...). Seznanili smo se z uporabno aplikacijo za upokojece Grem z vlakom, ki prikazuje vozni red vlakov; in drugimi uporabnimi aplikacijami, kot so Audibook, mCOBISS, Biblos, mojM, LidlPlus, Spar idr. Spoznali smo tudi aplikacijo za parkiranje Easypark, različne spletne trgovine in slovarje, ki jih lahko uporabljamo pri učenju tujega jezika. Za konec smo pogledali še YouTube, Zoom in Viber. Preizkusili smo se tudi v prenosu slik s telefona na računalnik.

Spoznali in naučili smo se veliko novih in uporabnih aplikacij. Veseli smo, da smo še poglobili naše znanje in smo tako računalniško bolj opismenjeni. Zelo smo bili zadovoljni tudi s predavateljico Sandro, ki se je ves čas trudila po najboljših močeh, da je poskušala zapolniti naše vrzeli v znanju.

foto: arhiv krožka

SPOZNAVALI SMO SE Z NOVIMI APLIKACIJAMI

(Digitalne veščine Šentrupert)

Člani UTŽO Trebnje

V lepih, predvsem pa sodobno opremljenih prostorih OŠ Šentrupert, smo se zbrali člani UTŽO iz Šentruperta, da bi se na 15-urnem tečaju naučili osnov s področja digitalnih veščin, ki jih potrebujemo v našem vsakdanjem življenju.

V naši skupini nas je bilo osem udeležencev in smo s pomočjo prijazne in potrpežljive učiteljice Sandre iz Mokronoga delali na računalnikih in pametnih telefonih. Naučili smo se uporabljati iskalnik Google, aplikacijo Gremo z vlakom, vadili pisanje elektronske pošte, si naložili slovar PONS in še bi lahko naštevali. Sproščeno in prehitro je minil čas našega druženja.

foto: arhiv krožka

77 UDELEŽENCEV NA TEČAJIH DIGITALNIH VEŠČIN V TREBNJEM IN VELIKEM GABRU

(Digitalne veščine Trebnje)

Vesna Breznikar

CIK Trebnje je v okviru UTŽO Trebnje v mesecu decembru razpisal brezplačne tečaje Digitalnih veščin v občinah ustanoviteljicah CIK Trebnje (Trebnje, Mirna, Šentrupert in Mokronog-Trebelno). Tečaji so bili za občane brezplačni, saj so jih sofinancirale občine ustanoviteljice.

Odziv občanov je bil zelo dober, saj se je v Trebnjem in Velikem Gabru osnovnega in nadaljevalnega tečaja udeležilo kar 77 oseb.

Poznavanje digitalnih veščin v tretjem življenjskem obdobju omogoča:

- da postanemo »digitalni državljani«, ki odgovorno soustvarjamo digitalno usmerjeno kulturo 21. stoletja,
- lažjo in hitrejšo komunikacijo s svetom, družino in prijatelji,
- aktivno staranje,
- usposobljenost za varno in kritično rabo tehnologije – varno rabo interneta.

foto: arhiv krožka

DESET LET PLESNE SKUPINE MAVRICA

(Plesna skupina Mavrica)

Marija Šušteršič

Začetek plesne skupine Mavrica sega v leto 2011. Tedaj je skupina štela le enajst plesalk. Pod mentorstvom Tanje Korošec smo pričele plesati Bachove cvetne plese in se s sklopom predstavile ob začetku šolskega leta 2011/2012 v Šentrupertu z željo, da pridobimo nove članice. In res je kmalu skupino sestavljalo 16 plesalk. Pričele smo plesati tudi ljudske plese slovenskih pokrajin in sveta.

V teh letih se je zamenjalo kar nekaj plesalk. Nekaterim so ples onemogočale zdravstvene težave ali druge obveznosti, nekaj članic pa je imelo druge interese. Mentorstvo je po sedmih letih prevzela Urška Barle. Čeprav smo že krepko zaplesale v drugo desetletje, smo šele letos obeležile 10. obletnico delovanja. Vzrok temu je bila korona, ki nam je več kot leto dni preprečevala plesne vaje. Zato smo program dela v letošnjem šolskem letu namenile ponavljanju plesnih sklopov, s katerimi smo se predstavile na prireditvi 21. aprila 2023 v Kulturnem domu Trebnje.

Večer so s svojimi nastopi popestrili naši gostje: plesni skupini Ajda in Country lajf, folklorna skupina Nasmeh, MePZ DU Trebnje, ŽePZ Zimzelen Mirna, Žan Ograjšek in Andrej Kaferle, za smeh pa je poskrbela Ina Meserko. Prireditev je suvereno, kot zna le on, vodil Luka Bregar. Vesele smo, da je dogodek uspel in z nestrpnostjo že čakamo učenje novih plesov.

foto: arhiv CIK Trebnje

V PLESNI SKUPINI AJDA POLEG PLESA POSKRIBIMO TUDI ZA DOBRO VZDUŠJE

(Plesna skupina Ajda)

Martina Korošec

Plesna skupina Ajda je bila ustanovljena leta 2009. Mentorstvo je prevzela Tanja Korošec. Že po nekaj srečanjih smo članice ugotovile, da bo naše druženje prijetno, zabavno in bomo kot skupina lepo zaživele. Potrebno je bilo izbrati še ime. Na misel nam je prišla slovenska kulturna rastlina ajda, s katero smo lahko potegnile več vzporednic. V letih, v katerih smo se začele ukvarjati s plesom, je za vse udeleženke zgodnja jesen čas, ko se seje in zori ajda. V duši in srcu smo mlade, kar predstavlja zeleno steblo ajde. Naše glave so se pobelile, kakor ajda v svojem cvetu. Bilo je dovolj razlogov, da smo se poimenovala *Plesna skupina Ajda*.

Pod mentorstvom Tanje smo delovale do leta 2016. Novo šolsko leto 2016/17 smo pričele z mentorico Nadjo Marn. V času delovanja skupine smo popestrile številne prireditve doma in tudi drugod. Plesale smo različne plese sveta, z veseljem pa smo zaplesale tudi na slovensko glasbo.

S prihodom koronavirusa pa je naša skupina skoraj razpadla. Dve leti se nismo srečevale, nato pa smo se na željo nekaterih plesalk ponovno sestale 5. januarja 2023. Mentorstvo je ponovno prevzela Tanja. Kar nekaj plesalk se je odločilo, da ne bo več sodelovalo, zato smo pridobile nekaj novih članic. Pridno se sestajamo vsak četrtek, kjer je vzdušje enkratno, pripravile pa smo tudi splet različnih plesov sveta, s katerimi smo popestrile obletnico naših soplesalk Mavrica. Zahvaljujemo se jim za povabilo, na katerega smo se z veseljem odzvale.

Naj se na koncu zahvalimo še naši mentorici Tanji, da je ponovno sprejela mentorstvo, saj z veseljem plešemo in si tako popestrimo našo jesen življenja.

foto: arhiv CIK Trebnje

ZELIŠČARSKI CENTER JV SLOVENIJE V ŠKOCJANU NA DOLENJSKEM

(28. 3. 2023)

Danica Rman

»Za vsako bolezen rož'ca rase na tem svejti«,
pravi ljudska modrost.

Na začetku pomladi, to je vtorek, 28. 3. 2023, se nas je 25 udeležencev odpravilo na tretjo letošnjo Popotno malho v Zeliščarski center JV Slovenije v Škocjan na Dolenjskem. Z avtobusom smo se iz Trebnjega peljali po lokalni cesti skozi Mirno in Mokronog proti Škocjanu. Že na poti, na kateri smo opazovali s soncem obsijane dolenske griče ter mednje posejane vasi in zaselke, nam je vodnica Maja Kos predstavila kraj Škocjan na Dolenjskem, ki ima dolgo in bogato zgodovino. Povedala nam je, da je krajev z imenom Škocjan v Sloveniji veliko, so pa tudi v Italiji in Avstriji. Njihova značilnost je, da vsi ležijo ob tekoči vodi.

Škocjan, kamor nas je vodila pot, leži ob potoku Radulja, ki je najdaljši slovenski potok (33 km). Škocjan se kot kraj prvič omenja leta 1306, ime pa je dobil po farnem patronu sv. Kancijanu, enem izmed najbolj čaščenih svetnikov Oglejskega patriarhata. Po prihodu v Škocjan, kjer so ravno ta dan potekali tehnični pregledi traktorjev, smo si najprej ogledali župnijsko cerkev, baročno zgradbo z mogočnim zvonikom. V njej nas je prijazno sprejel župnik Tone Dular, ki pokriva tudi župnijo Bučka. Povedal nam je, da je bila današnja župnijska cerkev zgrajena med letoma 1777 in 1782 ter je obrnjena proti zahodu, kar je redkost.

Glavni oltar je posvečen sv. Kancijanu, oglejskemu mučencu, stranska oltarja pa Mariji Brezmadežni in sv. Florijanu. Križev pot je leta 1966 izdelal Stane Kregar, elektrificirane orgle pa leta 1904 Igor Milavc. Župnija Škocjan ima enajst cerkva in v njej živi 3200 ljudi. Občina z enakim imenom Škocjan obsega 60,5 km² površi-

foto: Danica Rman

ne in se uvršča med manjše slovenske občine. Občinski praznik praznujejo 6. julija na obletnico rojstva misijonarja Ignacija Knobleharja, Škocjančana, ki je služboval v Južnem Sudanu ob reki Nil, in se je zavzemal za boljše življenje sužnjev, ki jih je odkupoval in jim omogočal šolanje na Dunaju.

Nato smo se po podeželski cesti, ki pelje v Sevnico, odpeljali na rob naselja Zagrad v Zagraški log – izjemno učilnico v naravi, ki leži v severovzhodnem delu občine Škocjan. Zeliščarski center JV Slovenije obsega skoraj 8 hektarov površin, pretežno gozda in travnikov. Pred vhodnim objektom nas je pričakala zeliščarka Damjana Majerle. V predstavitvi zeliščarskega centra nam je povedala, da so pridni domačini začeli ta prostor, zaraslo vaško gmajno, čistiti že leta 1996 in tako je v letu

2019 začel nastajati Zeliščarski center JV Slovenije. V vhodnem objektu imajo razna predavanja, izvajajo delavnice in sprejemajo skupine.

Zeliščarski center obsega nasade zelišč in zdravilnih rastlin, objekte kulturne dediščine, energijsko pot, čutno gozdno pot, gozdno gledališče, gozdno knjižnico in drugo. Ob razlagah o zeliščih in začimbah (regrat, trobentice, vijolice, lapuh, žajbelj, rman, kopriva, čemaž ...), ki jih nabiramo in uporabljamo le, če jih poznamo, nas je gospa Damjana popeljala na ogled Zagraškega loga, naravnega parka s krožno učno potjo, ki poteka po dolini Goriškega potoka, katerega južno pobočje je strmo in poraščeno z gozdom in grmovjem (najpogostejši so beli gaber, navadna leska, črna jelša in črn trn), severni breg pa je položnejši travnik.

Tematske učne poti so označene s tablicami. Ta zeliščarski park ima svoj izvir, ki naprej teče kot Goriški potok, zaradi katerega tu živijo določene živali in rastline. Po utrjeni poti smo se sprehodili mimo bregov, polnih spomladanskega cvetja, breze in smreke, ki rasteta ob platoju za energijske točke, kjer je tudi geološki steber. Po makadamski cesti smo se ob potoku spustili v dolino, kjer so v sklopu muzeja postavljeni trije objekti: Rangusova hiša, ki smo si jo ogledali, čebelnjak, kašča in svinjak. Ob Rangusovi hiši je zeliščni vrt, obdan z izvirno pleteno leseno ograjo, v njeni bližini pa je tudi tako imenovani »garteljč«, obdan z leseno ograjo, ki služi kot zeliščni učni vrt.

Pot smo nadaljevali čez lesen mostiček nad Goriškim potokom v gozd, kjer sta urejena gledališče in gozdna knjižnica, mimo katerih smo se po strmi poti povzpeli do travnika z lesenimi gredicami z zelišči. Vodeni ogled smo zaključili v vhodnem objektu s pogostitvijo. Zeliščarka Damjana nam je postregla kruhke s čemaževim namazom in zeliščni liker.

Ob zaključku našega popotovanja smo si ogledali še središče starodavnega kraja Škocjan. Znameniti kamniti dvoločni most povezuje bregova Radulje in je kot redek tehniški spomenik tudi v grbu občine Škocjan, ki praznuje občinski praznik Knobleharjevo na obletnico rojstva velikega rojaka in misijonarja, raziskovalca Belega Nila, Ignacija Knobleharja, na katerega spominjata njegova rojstna hiša in bronasti spomenik. Osnovna šola v Škocjanu je poimenovana po Franu Metelku, rojaku, slovničarju in jezikoslovcu, ki je izdal slovnico z dodatkom svojega črkopisa.

Polni lepih vtisov in novih odkritij o bogastvu zelišč, ki jih lahko uporabljamo tudi za samozdravljenje, razstrupljanje in čiščenje telesa, smo se sproščeni in zadovoljni vrnili domov.

REBUS

Nagrajenci pretekle številke so: Dijana Bevc,
Anica Borštnar in Marija Uhan. Iskrene čestitke.

REŠITEV:

Pravilne odgovore nam pošljite na info@ciktrebnje.si
ali CIK Trebnje, Kidričeva ulica 2, 8210 Trebnje
do petka, 9. 6. 2023. Med prejetimi odgovori bomo
izžrebali 3 prejemnike simboličnih nagrad.

NAPOVEDUJEMO

OB 9.00
OTVORITEV NOVEGA
ŠTUDIJSKEGA LETA
2023/2024

UTŽEON

SVETOVALNO
SREDIŠČE
CIK TREBNJE

TUKAJ SMO ZA VAS, DA VAM:

SVETUJEMO
glede aktivnosti UTŽO Trebnje,
POMAGAMO
pri vzpostavitvi digitalnih orodij in predvsem
PRISLUHNEMO
ter se z vami pogovarjamo.

T: 041 567 772 / 07 34 82 108

E: tanja.vrckovnik@ciktrebnje.si

